

El Decret de tractament integral de llengües (TIL): la part més visible d'una estratègia per a debilitar l'ensenyament públic

Francesca Salvà Mut
Doctora en Ciències de l'Educació
Professora del Departament de Pedagogia
Aplicada i Psicologia de l'Educació

D'entre les diverses opcions per encarar l'anàlisi del TIL, he decidit centrar-me en el seu significat i implicacions en el context de la política educativa actual. Hi ha molts indicis probatoris que el TIL forma part d'una estratègia més global per debilitar l'ensenyament públic, estratègia que el Partit Popular porta a terme aprofitant les majories absolutes obtingudes a les eleccions autonòmiques de maig de 2011 (Balears) i a les generals de novembre de 2011; tot això amb la coartada de la necessitat de contenir el dèficit i de que no hi ha alternativa possible.

Per a desenvolupar aquest plantejament em centraré en tres actuacions que conformen el nucli "dur" de la política educativa del PP i en els discursos que utilitzen per a legitimar-les. Són les següents: (a) Les retallades i el discurs de la única opció possible; (b) La Llei Orgànica de Millora de la Qualitat de l'Educació (LOMQE) i el discurs de la qualitat

de l'educació; (c) El TIL i el discurs del trilingüisme. Per acabar, proposaré una anàlisi dels elements en comú: el que denomino les tres "I".

LES RETALLADES I EL DISCURS DE LA ÚNICA OPCIÓ POSSIBLE

La reducció de la partida pressupostària dedicada a educació a Espanya, incloent els pressuposts del govern central i els autonòmics, ha estat del - 4,1% en els de 2012 del -7,3% en els de 2013 (European Commission, 2013a).

La reducció per part del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports ha estat del - 22% (2012) i del -25,8% (2013) (European Commission, 2013b).

En el cas de Balears, el pressupost global de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats inicia la seva tendència descendent en el del 2011 (que fou de 855.522.494,05 front als 899.382.617,41 de 2010). Aquesta tendència s'accentua en els anys següents,

¹ Aquest text són les notes que vaig emprar en una intervenció que vaig fer en la taula d'anàlisi que, sota el títol "TIL: parlen els experts" va tenir lloc en el Club Diario de Mallorca el passat 5 de novembre. L'anàlisi que es fa del TIL no inclou el tema lingüístic, atès que les altres tres persones de la taula el varen abordar. En aquest sentit, el text es pot completar amb les informacions que figuren en el Dossier d'actualitat núm. 2 del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació, titulat Sobre el model lingüístic de les Illes Balears, coordinat pel professor Ramon Bassa i Martín <http://pape.uib.es/sites/default/files/dossier-d-actualitat-num-2-op.pdf>

essent el pressupost de 2013 de 743.572.807 (disminució del 17,3% en relació a 2010) (Salvà, 2013). Aquesta baixada afecta de manera desigual les diverses partides que conformen els pressupostos d'educació, tal com es pot apreciar a la figura 1.

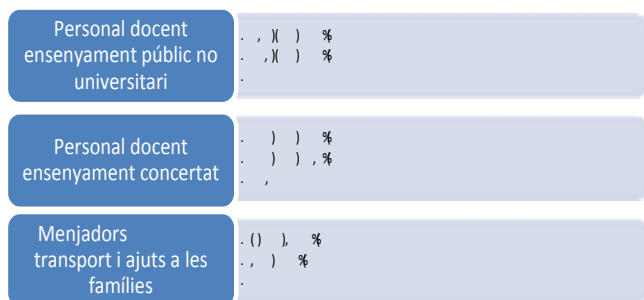

Figura 1. Evolució pressupostos educació a Balears.
Font: Salvà (2013).

El discurs mitjançant el qual s'intenten legitimar aquestes retallades és el discurs tecnocràtic de l'única opció possible. Mentre, però, entre 2008 i 2011 hi ha onze països de la UE que han mantingut la despesa en educació o l'han augmentat: Bèlgica, R. Txeca, Alemanya, Luxemburgo, França, Malta, Països Baixos, Àustria, Finlàndia, Suècia i Eslovènia (European Commission, 2013a).

LA LOMQE I EL DISCURS DE LA QUALITAT DE L'EDUCACIÓ

La LOMQE es presenta associada al discurs de la millora de la qualitat de l'educació. La seva anàlisi posa de manifest que aquest concepte de qualitat es fonamenta en:

- (a) La recentralització de l'educació (currículum, proves de revàlida, ...).
- (b) La disminució i/o supressió dels elements de compensació (programes, ajudes, ...).
- (c) El reforçament del paper de l'Església catòlica (assignatura de religió, finançament amb fons públics de centres segregats per sexe, més facilitat pels concerts educatius, ...).

- (d) La supressió dels elements de formació i participació democràtica (assignatura d'Educació per a la ciutadania, Consells Escolars, ...).

Es tracta d'una llei que suposa un retrocés en un element importantíssim de la qualitat en educació, com és l'equitat. Tal com assenyalava en un text recent (Salvà, 2013, 48-49):

“Després de suprimir els programes de suport a una escola que promou l'equitat, en la línia de sistemes tan citats com el finès, ara es dedicaran diners a sistemes de revàlida i de control de coneixements que imposaran la unificació de continguts i un ensenyament adreçat a aprendre a fer exàmens. Dels resultats dels exàmens dependrà bona part del finançament. Per tant, la selecció de l'alumnat i la uniformització dels continguts s'imposaran com a estratègia per a la supervivència dels centres educatius. És l'estratègia de donar al qui més té. La compensació a la inversa”.

EL TIL I EL DISCURS DEL TRILINGÜISME

D'acord amb el Decret 15/2013, de 19 d'abril, pel qual es regula el TIL, la seva finalitat és que tots els alumnes de la comunitat autònoma de les Illes Balears, “en acabar l'educació obligatòria, han d'assolir una competència lingüística i comunicativa en les dues llengües oficials i en una llengua estrangera, prioritàriament l'anglès” (art. 3).

L'assoliment d'aquesta finalitat, implica respectar un seguit de principis, dos dels quals són (art. 4):

- “Participació i col·laboració de tots els agents educatius en les decisions que afectin el sistema educatiu, amb la finalitat de contribuir a la consecució dels objectius, d'acord amb allò que estableix la normativa bàsica estatal i mitjançant els òrgans de participació que preveu la normativa vigent”.
- “Flexibilitat i adaptació del tractament de les llengües a la realitat social de cada centre”.

La realitat té poc o gens a veure amb el discurs que figura en el Decret del govern. La posada en marxa del TIL s'ha imposat amb un calendari impossible per al curs 2013/14, que obliga a implementar-lo de manera obligatòria a: infantil (1r), primària (1r, 3r, 5è) i ESO (1r). I no té en compte el que és obvi: (a) un model d'educació plurilingüe no pot fer-se sense tenir en compte la situació de partida i els recursos humans i materials necessaris per a la seva implementació; (b) requereix, per tant, planificació, adequació a la realitat dels centres, dotació dels recursos humans i materials necessaris i el consens dels principals implicats.

QUÈ TENEN EN COMÚ LES DIVERSES ACTUACIONS? LES TRES "I"

L'anàlisi de les tres actuacions i els discursos "legitimadors" construïts al voltant d'aquestes ens duu a concloure que tenen en comú el que anomeno les tres "I":

- La I de la INCOHERÈNCIA entre el discurs i les actuacions: les retallades no són l'única opció possible, la LOMQE no afavoreix la qualitat de l'educació, el TIL no afavoreix el trilingüisme.
- La I de la IMPOSICIÓ a la comunitat educativa (alumnat, famílies, professorat).
- La I de la INCOMPETÈNCIA: actuacions que no només no resolen problemes sinó que en creen de nous i que no només no respecten sinó que van en contra de les evidències científiques en relació a l'educació.

Aquestes tres "I" són, ara per ara, el problema més important de l'educació a les Illes Balears. Cap sistema pot suportar un nivell de pressió i d'estrès com el que sofreix en aquests moments el nostre sistema educatiu. I tot provocat per la incoherència, la imposició i la incompetència d'aquells que, paradoxalment, tenen per obligació liderar la millora real del sistema.

La fita de debilitar l'ensenyament públic és perversa. Fins i tot és antidemocràtica ja que fa malbé el dret a l'educació i, per tant, l'accés a altres drets bàsics, com són el treball, la salut o la participació ciutadana.

La societat de les Illes Balears ha entès molt bé que és víctima d'una gran malifeta. I per això ha protagonitzat una mobilització sense precedents. Si volgués rectificar, el Govern ho tendria fàcil; bastaria que aplicués els principis que figuren en el seu propi Decret.

REFERÈNCIES

Decret 15/2013, de 19 d'abril, pel qual es regula el tractament integrat de les llengües als centres docents no universitaris de les Illes Balears (BOIB 53, de 20 d'abril de 2013).

European Commission (2013a). *Education and Training. Monitor 2013*. Spain. Recuperat de ec.europa.eu/education/monitor (2013, 30 d'octubre).

European Commission (2013b). *Education and Training. Monitor 2013*. Recuperat de ec.europa.eu/education/monitor (2013, 30 d'octubre).

Salvà, Francesca (2013). Les polítiques d'educació. A VVAA (2013). *Cap a on anam?. Els ciutadans de les Illes Balears*. Palma de Mallorca: Fundació Gadeso. P. 36-51. ■

